

Харківський національний медичний університет, м. Харків
АСПЕКТУАЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У
ВИЩІЙ ШКОЛІ

Стаття присвячена аналізу педагогічних аспектів поняття «персоналізація» та його складових. Охарактеризовано передумови ефективної організації персоналізованого освітнього процесу у вищій школі. Зазначено, що на сучасному етапі розвитку освіти формування персоналізація навчання реалізується на основі компетентнісного підходу. Персоналізований підхід слід розглядати характеристики особистості тієї спеціальності, яку вона обрала. Становлення та формування професійних умінь і навичок майбутніх фахівців ґрунтується на психолого-педагогічних засадах навчання.

Визначено, що основними передумовами та компонентами персоналізації освітнього процесу є розробки технологій діагностування суб'єкта, демократизація стосунків між викладачами та студентами, персоналізація змісту навчального процесу, зворотного зв'язку та навчального середовища. Персоналізація навчання залежить від розвиненої професійної самосвідомості викладача і втілюється в практиці професійно-педагогічного співробітництва зі студентами в освітньому процесі закладу вищої освіти.

Ключові слова: *освітній процес; персоналізація; методологічні підходи навчання; діалогічність; професійно-педагогічне співробітництво.*

Статья посвящена анализу педагогических аспектов понятия «персонализация» и их составляющих. Охарактеризованы предпосылки эффективной организации персонализированного образовательного процесса в высшей школе. Отмечено, что на современном этапе развития образования формирование персонализации обучения реализуется на основе компетентностного подхода. Персонализированный подход следует разглядывать свойства личности той специальности, которую она избрала. Становление и формирование профессиональных умений и навыков будущих специалистов основывается на психолого-педагогических началах обучения.

Определено, что основными предпосылками и компонентами персонализации образовательного процесса есть разработки технологий диагностирования субъекта, демократизация отношений между преподавателями и студентами, персонализация содержания учебного процесса, обратной связи и учебной среды. Персонализация обучения зависит от развитого профессионального самосознания преподавателя и воплощается в практике профессионально-педагогического сотрудничества со студентами в образовательном процессе высшего образования.

Ключевые слова: *образовательный процесс; персонализация; методологические подходы к обучению; диалогичность; профессионально-педагогическое сотрудничество.*

The article is devoted to the analysis of pedagogical aspects of the concept of "personalization" and its components. Prerequisites for effective organization of personalized educational process in higher education are described. It is noted that at the present stage of development of education formation personalization of training is realized on the basis of the competence approach. A personalized approach should consider the personality characteristics of the specialty she has chosen. Formation and

formation of professional skills and abilities of future specialists is based on psychological and pedagogical principles of education.

It is determined that the main prerequisites and components of personalization of the educational process are the development of technologies for diagnosing the subject, democratization of relations between teachers and students, personalization of the content of the educational process, feedback and learning environment. The personalization of education depends on the developed professional self-consciousness of the teacher and is embodied in the practice of professional and pedagogical cooperation with students in the educational process of higher education.

Key words: *educational process; personalization; methodological approaches to teaching; dialogicity; professional and pedagogical cooperation.*

Постановка проблеми. Інформатизація всіх сфер життєдіяльності людини, глобалізаційні зміни в суспільстві, економічні, соціокультурні умови загострюють проблеми підготовки фахівців закладів вищої освіти. Переосмислення та реформування освітнього процесу у вищій школі потребує вирішення питань змісту навчання, форм та методів, мотивів, а також кваліфікаційної підготовки викладачів. Сучасний прагматичний та технократичний підходи до життя спричинюють знецінення гуманістичних цінностей та моралі в різних конституціях життєдіяльності. У зв'язку з цим вища школа як інституція суспільства втратила свою культуроформуючу роль. Тому усе більше педагогів сучасності звертаються до особистісно-зорієнтованого підходу до навчання як до методологічної складової освітнього процесу.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Проблему персоналізації освітнього процесу розглядали зарубіжні та вітчизняні науковці: В. П. Безпалько охарактеризував теорію та методологію персоналізованої освіти; О. Г. Братанич розглянув персоналізацію як психолого-педагогічну проблему; Я. М. Бугерко охарактеризував гуманістичну трансформацію та комунікативну складову між викладачами та студентами; І. Г. Васильєва акцентувала роль викладача в умовах персоналізації сучасної освіти.

Отже, метою нашого дослідження є аналіз аспектів прояву персоналізації освітнього процесу у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку суспільства вища освіта є найвідповідальнішою ланкою підготовки провідних фахівців. Підготовка майбутніх спеціалістів направлена не тільки на забезпечення зовнішніх потреб (економічних, наукових, виробничих та ін.), але й на становлення особистості.

У тлумачному словнику знаходимо трактування «персоналізація»: 1) намітити щось певним чином щоб показати, що воно належить певній людині; 2) розробити або змінити щось, таким чином, щоб воно задовольняло потреби певної особи; 3) звертатися до конкретних людей при обговоренні загальної теми [4, с.868]. Персоналізація навчання – це пристосування навчання до сильних сторін, потреб та інтересів кожного студента, яке забезпечує гнучкість освітнього процесу. Персоналізоване навчання вважають майбутнім сфери, але сьогодні процес надання студентам відповідного навчання лежить на плечах викладача. Ось чому персоналізація є проблемною. Проте частково її можна забезпечити за допомогою змішаних технік навчання.

Персоналізований підхід у навчанні у вищій освіті забезпечується реалізацією як зазначає науковець В. В. Грач взаємопов'язаними компонентами провідних сфер життєдіяльності: ціннісно-сміслова спрямованість особистості на досягнення суб'єктивно-значущого образу «Я», який відповідає професії; розширення компетентністних характеристик; розвиток внутрішньої відповідальності [2, с.5].

Дослідник Бугерко Я. М. у своєму дослідженні виокремлює освітню комунікацію як складову персоналізації. Операючись на праці інших науковців, дослідник зазначає наступні рівні діяльності викладача: репродуктивний (здатність педагога передавати свої знання студентам); адаптивний (здатність викладача пристосовувати інформацію до особливостей аудиторії); локально-моделюючий (викладач володіє алгоритмом навчання, вміє поставити мету, завдання дисципліни); системно-моделюючий (реалізація завдань виховання, поведінки студентів, самоосвіти та саморозвитку студентів).

Науковець Васильєва І. Г. теж визначає одну із провідних ролей персоналізації навчання – роль викладача. Дослідниця вказує на стиль спілкування викладача, адже «ефективна взаємодія викладача і студентів – основна умова успіху і задоволеності учасників освітнього процесу» [3, с. 377]. Провідними компонентами комунікативної взаємодії персоналізованого навчання є: терпимість і стриманість у висловлюваннях; перевага організаційних впливів, а не дисциплінарних з боку викладача; демократичність та гуманність під час оцінювання діяльності студентів.

Братанич О. Г. розглядаючи персоналізацію, стверджує, що такий підхід «пов'язаний не тільки зі становлення особистості, але й із тими педагогічними явищами, які сприяють цьому становленню; персоналізація освітнього процесу вимагає певної педагогічної технології його організації» [1, с.6].

Висновок. Таким чином, на основі проаналізованих досліджень ми можемо зробити висновок, що аспектуальність персоналізації освітнього процесу у вищій освіті досить багатогранна. Персоналізація досягається за допомогою використання освітніх технологій організації навчального процесу на умовах рефлексивності, комунікативності та співробітництва. Компоненти персоналізації: психолого-педагогічні елементи навчального процесу; високий рівень професійної та комунікативної компетентності викладача; використанні сучасних інформаційних технологій; демократизація та гуманістичність в оцінюванні діяльності студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Братанич О. Г. Персоналізація освітнього процесу у вищій школі як психолого-педагогічна проблема. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2009. Випуск 1. Режим доступу: <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/188256> (Дата звернення: 02.11.2021 р.)
2. Бугерко Я. М. Особливості персоналізації освітнього процесу у вищій школі. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Сер.: Педагогіка і психологія. Зб. статей. Ялта: РВВ КГУ, 2012. Випуск 35. Ч.2. С.3-10.
3. Васильєва І. Г. Особливості діяльності викладача вищої школи в умовах персоналізації сучасної освіти. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб.наук.пр. / укр. інж. акад.* Харків: 2017. Випуск 54-55. С. 373-379.
4. Hornby A. S. *Oxford Advanced Learners Dictionary of Current English*. Oxford University Press. 2000. 6th Edition. 1422 p.